

اصول و روش‌های طراحی شهری و فضاهای مسکونی در ایران

جلد اول

محمود توسلی

www.ketab.ir

- سرشناسه : توسلی، محمود، ۱۳۲۲ -
 عنوان و نام پدیدآور : اصول و روش‌های طراحی شهری و فضاهاى مسكونى در ايران / محمود توسلى ؛ [برای] مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران.
 وضعیت ویراست : ویراست ۲.
 مشخصات نشر : تهران : انتشارات اول و آخر، ۱۴۰۰ -
 مشخصات ظاهری : ج.: مصور، جدول، نمودار، نقشه.
 شابک : ج. ۱۱-۹۷-۶۵۰۸-۶۲۲-۹۷۸:
 وضعیت :
 فهرست نویسی : فیبا
 یادداشت : کتابنامه.
 موضوع : شهرسازی -- ایران
 City planning -- Iran
 خانه‌سازی -- ایران -- طرح و نقشه
 House construction -- Iran -- Designs and plans
 فضا در معماری (Space Architecture)
 مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران : شناسه افزوده
 NA۹۲۴۷ : رده بندی کنگره
 ۷۱۱/۴۰۹۵۵ : رده بندی دیویی
 شماره کتابشناسی :
 ۸۷۵۲۱۹۶ : ملی
 اطلاعات رکورد : فیبا
 کتابشناسی :

www.ketab.ir

مرکز مطالعات و تحقیقات
 شهرسازی و معماری ایران

اصول و روش‌های طراحی شهری و فضای مسكونی در ايران (جلد اول)

نویسنده: محمود توسلی

چاپ اول، ویراست دوم: ۱۴۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۵۰۸-۹۷-۱

شمارگان: ۱۰۰۰

ناشر: انتشارات اول و آخر

نشانی: تهران، میدان انقلاب، ابتدای آزادی، کوچه جنتی، بن‌بست فرسار، پلاک ۳، واحد ۱

کد پستی: ۱۴۱۸۹۴۳۵۸۳

تلفن: ۶۶۱۲۷۲۶۶

«کلیه حقوق برای مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران محفوظ است.»

مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران، از بدو تأسیس در سال ۱۳۶۹، به تدوین و تولید آثار علمی رشته شهرسازی و معماری پرداخت. دو جلد اقتصاد و مسکن از مجموعه مباحث و روشهای معماری و شهرسازی نوشته سرکار خانم دکتر مینو رفیعی، و جناب آقای دکتر فیروز توفیق، و جلد دوم اصول و روشهای طراحی شهری و فضاهای مسکونی در ایران، اثر جناب آقای مهندس محمود توسلی (که به مبحث طراحی دسترسی میپرداخت) اولین آثاری بودند که در همان سال ۱۳۶۹ به تبع رسیدن. تألیف کتاب در حوزه معماری و شهرسازی در دوره قبل از انقلاب به زعم اساتید این رشتهها بسیار مهجور بود و مجموعه این کتابها را شاید بتوان اولین حرکات سازمانیافته در تدوین کتب این رشتهها قلمداد کرد. در این میان کتاب جلد اول اصول و روشهای طراحی شهری و فضاهای مسکونی در ایران، تألیف جناب آقای مهندس محمود توسلی، شاید اولین کتاب تألیفی حوزه طراحی شهری در ایران باشد. این کتاب قبل از تأسیس مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران و تجدید چاپ توسط مرکز، بیشتر در سال ۱۳۶۵ توسط وزارت مسکن و شهرسازی به چاپ رسیده بود. در واقع این کتاب را باید میراث مکتوب مطالعات و تحقیقات حوزه شهرسازی در ایران دانست. در طی سالهای گذشته با توجه به اهمیت موضوع، کتاب توسط عاملان غیرقانونی منتشر، و چه به شکل فیزیکی و چه به شکل دیجیتال توزیع شده است. مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران با توجه به اعتبار محتوایی کتاب، وجه میراثی کتاب در دانش شهرسازی بومی ایران و تداوم اهمیت مطالب مندرج در کتاب در دوران حاضر، انتشار مجدد این اثر را موجب مباحثات خود می‌داند. پس از تماس صورت گرفته با نگارنده محترم و پذیرش مهربانانه ایشان در خصوص تجدید چاپ اثر توسط مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران، مراتب بازپرسی و آماده‌سازی کتاب جهت چاپ طی شد. خرسندیم که کتاب پیش رو اولین اثر در حال انتشار، پس از وقفه در روند تولید آثار علمی در مرکز است. بسیار امیدواریم این روند تداوم داشته باشد و پس از، یا همزمان با تجدید چاپ کتابهای معتبر دیگری که در سوابق مرکز موجود است، انتشار کتابهای جدید با همکاری اساتید برجسته و متخصصان جوان کشور نیز تداوم یابد. با این مقدمه، نسخه تجدید چاپ شده را به تمام دلسوزان معماری و شهرسازی کشور پیش کش می‌کنیم، باشد که مقبول افتد.

فربرز دولت‌آبادی

مدیریت عامل مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران

فهرست

۳	مقدمه، موضوع و مسایل تحقیق
۷	۱ مسئله طراحی در شهرهای ایران
۸	۱.۱ طراحی کل مجموعه شهر
	۱.۱.۱ طراحی در بخش درونی
	۲.۱.۱ طراحی در بخش میانی
	۳.۱.۱ طراحی در بخش بیرونی
	۴.۱.۱ طراحی گسترش پیشنهادی
۲۳	۲ اصول سازمان دادن فضاهای شهری
۲۳	۱.۲ فضای خارجی، فضای داخلی
۲۵	۲.۲ اصل هم پیوندی واحدهای مسکونی و عناصر شهری
۲۶	۳.۲ اصل محصور کردن فضا
	۱.۳.۲ نمونه فضاهای محصور در شهرهای ایران
	۲.۳.۲ اصل سادگی و فضای محصور شهر ایرانی
	۳.۳.۲ فضای داخلی و فضای فرعی
	۴.۳.۲ فضای محصور مرکب
	۵.۳.۲ عناصر محصورکننده فضا
	۶.۳.۲ میزان محصور بودن فضا
	۷.۳.۲ مسئله طراحی بدنه فضای خیابانها و گذرها
	۸.۳.۲ خصوصیت ایستایی و پویایی فضاهای محصور
۵۱	۴.۲ اصل مقیاس و تناسب
	۱.۴.۲ خصوصیت تقارن در فضاهای متناسب
	۲.۴.۲ نتیجه: مقیاس و تناسب برای طراحی فضاهای شهری و مسکونی
۶۲	۵.۲ اصل فضاهای متباین
	۱.۵.۲ نتیجه روشهای طراحی فضاهای متباین
۶۸	۶.۲ اصل قلمرو
	۱.۶.۲ چند نکته در مورد طراحی مدخل قلمرو فضای نیمه خصوصی متعلق به چندین واحد مسکونی
۷۳	۷.۲ اصل ترکیب (کمپوزیسیون)
۷۷	۸.۲ آگاهی از فضا
۷۹	۳ مطالعه موردی عام
	یادداشتها و مآخذ